

Ondernemers met een missie Idealisme niet voorbehouden aan politici

Joop Klinkhamer

Een van de meest uitgesproken parlementariërs van de PvdA, Diederik Samsom, gaf recent een prachtig inzicht in de denkwereld van links Nederland. Samsom stelde in een krantenartikel dat de grote problemen zoals als honger en armoede in de derde wereld over 25 jaar opgelost moeten zijn, zodat hij zijn kinderen recht in de ogen kan kijken.

Boeiend, zijn veronderstelling dat, nu hij in de buurt is, bepaalde hardnekkige eigenschappen van de menselijke natuur kunnen worden overwonnen. Dit is markant, aangezien we in de grote steden kampen met jongeren uit andere culturen, die geheel eigen opvattingen blijven te hebben omtrent 'mijn en dijn' en ontrent 'oog om oog, tand om tand'. Als het ons in eigen land niet lukt die krachten te beteugelen, waarom dan wel op een ander continent? Moeten daar ook 'prachtwijken' komen?

In hetzelfde artikel geeft hij een fraaie typering van het nest waaruit hij afkomstig is: "We waren een typisch VPRO-gezin: alles zo verantwoord mogelijk, maar zelf niets tekortkomen."

Een betere typering van links denken op zijn Hollands ben ik nog niet eerder tegengekomen. Enigszins sarcastisch zou je kunnen zeggen: het is prettig om goed te kunnen leven van je maatschappijwetenschappelijke opstelling en je solidariteit, terwijl je je druk maakt over de misère in de derde wereld.

Bezwaarderlijker is het dat Samsom, samen met veleren uit linkse partijen, het alleenrecht lijkt te claimen op gedrevenheid en idealisme. Daarmee doet hij onrecht aan minstens één groep Nederlanders die net zo gedreven is als hij, namelijk de ondernemers in het midden- en kleinbedrijf. Heel veel van deze ondernemers hebben een aanmerkelijk emotionelere relatie tot hun bedrijf dan links wil inzien. Dat gebrek aan inzicht geldt niet alleen voor politici, maar ook voor heel veel linkse kiezers die zelf bannen hebben in de zorg of het onderwijs. Vaak beschouwen zij de rest van de werkbijeen uit het bedrijfsleven met een zekere morele superioriteit. Zij zijn de idealisten; de werkers uit de commercie doen het voor het geld. Dat deze idealisten met hun werk vaak aanmerkelijk meer verdienen en meestal een aanmerkelijk beter pensioen hebben dan de geldwolven, is voor hen niet relevant.

Toegegeven, die gedrevenheid van veel ondernemers — het modewoord is natuurlijk passie — gaat dan om de kwaliteit van hun product of dienstverlening en niet om de grote thema's als honger en armoede. Zij hebben niet de pretentie iets te kunnen doen aan het wereldleed anders dan via de collectebuis.

Winstmaximalisatie

Het zijn de kleinere thema's die ondernemers bezighouden, maar het zijn wel thema's die bijdragen aan de kwaliteit van ons leven. Het zou linkse politici sieren als ze hun betrokkenheid zouden uitbreiden tot die kleinere ondernemers, in plaats van hen te beschouwen als zuiver op winstmaximering beluste types. Iets meer begrip van de politiek voor de emotionele kant van ondernemers zou beide partijen goed doen. Iets meer waardering voor diegenen die in ieder geval proberen zoveel mogelijk hun eigen broek op te houden, is evenmin misplaatst.

De argumentatie daarvoor? In het klassieke laissez-faire denken zou het toch gewoon 'survival of the fittest' moeten zijn? Dit is dan ook geen pleidooi voor overheidssteun, maar voor een overheid die niet constant met tijd en geldverslindende procedures bedrijven in de weg zit.

Nog even terug naar die emotionele betrokkenheid: een aanzienlijk deel van de ondernemingen in het midden- en kleinbedrijf heeft het structureel moeilijk, maar wil niet opgeven. Dat is inderdaad weinig rationeel, maar wel een vorm van energie waarmee je moeilijke tijden kunt overbruggen. Zonder die emotioneleit als motor red je het dan niet. Daarnaast verschaffen de wel renderende bedrijven meestal

niet meer dan een inkomen uit arbeid, met een te lage beloning voor het eigen risicodragende kapitaal als ze dit eigen vermogen al hebben.

Waarom doen deze zelfstandigen dit? In sommige gevallen waarschijnlijk omdat er geen alternatieven zijn. Maar er is meer: heel veel ondernemers en vakmensen zien hun activiteiten als hun persoonlijke bijdrage aan de samenleving. Zij handelen weliswaar rationeel genoeg om hun bedrijf te kunnen voortzetten; als ze zuiver rationeel handelden (hetgeen overheid en burgers in hun benadering bijna altijd veronderstellen) zouden ze al snel iets anders gaan doen. Maar daarvoor houden ze te veel van hun werk.

Dit alles wordt in zijn algemeenheid niet onderkend door de linkse politiek: die is daarvoor te verleid op de prachtige dingen die de staat voor ons kan doen. Ik zeg hier met nadruk linkse politiek, omdat het vorige kabinet een aanmerkelijk fiscale lastenverlichting voor ondernemers heeft doorgevoerd. Wie stemden tegen? De PvdA, Groen Links en de SP.

Dit mistje had dan ook nog een staartje, want op 30 januari 2009 schreef de fiscalist en financieel deskundige oud-hoogleraar Flip de Kam (PvdA) een stukje met als titel 'Ongerechtvaardigde verschillen in belastingdruk'. Op het oog een plausibel stuk, maar met een paar serieuze omissies.

De Kam meent dat het fiscale verschil tussen de werknemer en de zelfstandige zonder personeel, de ZZP'er, te groot is, in het voordeel van de laatste. Hij werd gelukkig al snel van repuliek gediend: 'Wat de staats van Flip de Kam bijvoorbeeld niet laten zien, is dat de ZZP'er voor hetzelfde bruto-inkomen meer uren moet maken en meer vaardigheden aan de dag moet leggen dan zijn rival die bij de sollicitatieronde wel in de prijzen viel. Uren en vaardigheden die zich niet laten uitbetalen.'

De Kam noemt evenmin het element van de acquisitie: de werknemer hoeft niet op zoek naar werk, de kleine zelfstandige en ondernemer wel. Die strijd om de opdrachten is momenteel zeer intens. Voelt de werknemer, ook degene die maar 24 uur per week werkt, zich overspannen? Hop, de werkgever draait op voor het risico. Arbeidsomgeschiktingsverzekering? Meestal te duur.

De vraag is waarom een briljante man als De Kam dit alles niet wil zien. Is het omdat hij zelden of nooit heeft ondervonden wat het betekent om niet te weten waar de volgende opdracht vandaan komt? Of is het de traditionele animositeit van links ten aanzien van degenen die op de vrije markt hun brood verdienen?

Ik zei het al: waar de geslaagde politici van links (en hun hoogleraren en bestuurders) een uitstekende boterham plus een goed pensioen verdienen 'to make the world a better place', moeten veel bevlogen zelfstandigen en ambachtslieden de eindjes aan elkaar knopen.

Als ze het werk zelf niet meer aankunnen of versleten dreigen te raken, zodat ze de hulp van anderen moeten inschakelen, komen ze erachter dat ze als werkgever in onze verzorgingsstaat pappa en mamma tegelijkertijd worden, zogenaamd omdat ze economisch de sterkere partij zijn. Helaas zijn ze dit vaak niet.

De persoonlijke risico's die dit voor de ondernemer met zich mee brengt, kunnen door middel van een rechtspersoon alleen worden afgedekt als er genoeg winst wordt gemaakt. Anders houdt hij niets meer over. Vandaar dat veel kleinere ondernemers die ook werkgever zijn, eigenlijk voortdurend moeten gokken met hun hele hebben en houden, want ze maken te weinig winst. De ondernemers die te weinig winst maakt zit dus gevangen tussen twee vuren. Helemaal treft dit ook heel leuke bedrijven met hele interessante en nuttige producten.

Meeslepend

Dit roept de vraag op: zou, om in de huidige tijd de problemen het hoofd te kunnen bieden, de afstand tussen de politiek en de banenmotor die het midden- en kleinbedrijf is, niet veel kleiner moeten zijn? Dat is wellicht voor een linkse politicus minder aantrekkelijk en meeslepend dan je druk maken over de problemen van de derde wereld, of het verlies aan werkgelegenheid als er een groot bedrijf op de fles gaat.

Dat druk maken gebeurt dan ook maar we-

Illustratie: Max Kisman

Grote kloof

Linkse partijen lijken het alleenrecht op idealisme te claimen

Daarmee doen ze onrecht aan kleinere ondernemers

Die zitten nu klem door het gebrek aan begrip van politici

niq. Toch is er zowel in de politiek als bij het grote bedrijfsleven het besef, zoals niet lang geleden in deze krant verwoord door oud-Shell-topman Jeroen van der Veer, dat we niet kunnen zonder het midden- en kleinbedrijf.

Tot nu toe is daar, behalve wat vrijblijvend gekreun van het ministerie van Economische Zaken over de slechte toegang tot kredieten, weinig van te merken. Ons economische systeem smakt naar adem, het regent faillissementen en ontslagen. Echter niet getrouwd PvdA-fractieleider Mariëtte Hamer zegt in een interview in NRC Handelsblad half september dat PvdA'ers moeten zijn als loodgieters: 'Vaklui die dingen kunnen oplossen'.

Wie eens op zijn gemak het cv bestudeert van alle Tweede-Kamerleden en ministers, komt tot de conclusie dat bijna niemand hands-on ervaring heeft in het bedrijfsleven; het is een al bestuurskunde en rechten wat de klok slaat. Interessant dat er bij ons loodgieters aan de knoppen zitten, want timmerlieden of metselaars beter op hun plaats zouden zijn. Zou een metselaar inhuren om het toilet te stoppen?

Vakmanschap

Waar halen de Hamers en de Samsoms en al die anderen het vakmanschap vandaan om welk probleem dan ook op te lossen in een maatschappij die in de eerste plaats leeft van het in vrijheid aanbieden van goederen en diensten? Weten zij wat het betekent om constant, en niet één keer in de vier jaar, afhankelijk te zijn van de grillen van je klant en daarbij risico te lopen?

Slimme mensen die de politiek ingaan, doen dat óf via het grote bedrijfsleven (VVD-leider Mark Rutte, PvdA-vice-premier Wouter Bos) óf (nog nadeliger) rechtstreeks zonder enige ervaring met het bedrijfsleven, zoals Hamer, Samsom, Femke Halsema (Groen Links) en vele, vele anderen. Het midden- en kleinbedrijf komt er niet aan te pas; de laatste keer was Boer Koekoek, geloof ik.

Willen de politici van links het midden- en kleinbedrijf wel begrijpen? Hoe bevlogen politici ook zijn, voor hun succes is het electoraat niet zo goed een 'markt', die men voldoende mooie dingen moet voorspiegelen om er weer vier jaar tegenaan te mogen. Vanuit dat per-

spectief is de grote groep ambtenaren, onderwijzers, alloctonen, uitkeringstrekkers en 'zwakken' met wie men solidair moet zijn, veel interessanter dan die paar zelfstandige ondernemers.

Het uiteindelijke resultaat van het werk van politici, zoals weer blijkt uit het huidige AOW-compromis, vertaakt zich constant in steeds complexere regelgeving, want linkse politici met hun geloof in de staat zijn zo natief om te denken dat de voortdurend veranderende werkelijkheid van de vulkaan waarop wij leven, op deze wijze kan worden gemodelleerd.

Maar daar zit hem de crux. Politici leven op een andere vulkaan dan ondernemers en ambtenaren zouden niet weten wat een dergelijke vulkaan betekent, ook al liepen ze er tegen op.

Een irritant bijverschijnsel daarvan is dat werkgevers en werknemers uit het bedrijfsleven niet alleen worden geconfronteerd met de grilligheid van de strijd om het bestaan, maar ook nog eens met de ondragelijke traagheid van bestuurders. Ambtenaren hebben nooit haast, ondernemers altijd.

Voor onze 'wealth creation' zal dit alles daarom niet helpen, ook al is het goed voor de werkgelegenheid van politici en ambtenaren. Het zou beter zijn als politici eens terugkijken op het resultaat van hun regelgeving. Maar daarmee komen we bij een ander verwijt dat wij de meeste politici kunnen maken en dat is dat zij nooit willen omkijken naar de rommel die zij gemaakt hebben.

Het is daarom triest dat het MKB en wij allemaal het moeten doen met permanente 'loodgieters' als mevrouw Hamer. De goede vaklui gaan weg als de klus geklaard is, maar het werk van de regelgevers is nooit af.

Wat heeft het geholpen? De banken zijn goed opgevangen, op één na, want die was te klein. In het MKB gaan minstens 200.000 banen verloren als gevolg van de crisis. Die zullen dan wel weer terugkomen bij de overheid die dan vervolgens de lasten van het bedrijfsleven zal moeten verhogen. Goed werk loodgieters!

Joop Klinkhamer is ondernemer. Hij is ook onderhandelaar en adviseur voor bedrijven, zowel in de culturele als in de commerciële sector.